

Orgaan van de Katholieke Dirigenten- en Organistenvereniging

KDOV-blad

Winter 2011-2012

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Ton (dr. A.A.M.J.) van Eck, Koningin Wilhelminalaan 532, 2274 BM Voorburg
voorzitter@kdov.nl - tel. 070 - 383 23 49

Vice-voorzitter:

Ruud (R.W.H.) Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
ruud.huijbregts@gmail.com - tel. 040 - 290 34 28 - fax. 0842 - 23 22 13

Secretaris:

Gemma (G.M.L.) Coebergh, Korte Begijnstraat 28, 2011 HC Haarlem
secretaris@kdov.nl - tel. 023 - 551 68 77

Penningmeester:

Ben (ir. B.A.G.) Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
penningmeester@kdov.nl - tel. 079 - 341 85 75

Leden:

Jean-Pierre (J.P.J.M.) Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen
organ.j.p.steijvers@hccnet.nl - tel. 0475 - 49 64 56

Anja Hendriks, Brusselsestraat 87 A 02, 6211 PC Maastricht
anja.hendriks@t-online.de - tel. 043 - 325 24 72

Theo Menting, Mussenhorstweg 3, 7031 EM Wehl
th.menting@hetnet.nl - tel. 0314 - 64 08 33

Ereleden:

Bernard Bartelink en Kees Bornewasser

Hoofdredacteur KDOV-blad (wnd):

Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
redactie@kdov.nl - tel. 079 - 341 85 75

Eindredacteur KDOV-blad:

vacature

Redactie:

Ben (ir. B.A.G.) Hillen, Ruud (drs. R.T.M.) Hoogenboom,
René (dr. R.S.W.M.) Verwer

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijlbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, ten minste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie bedraagt per jaar:

gewoon lidmaatschap € 39,- , 65+ lid € 28,- en reeds lid in 2004 tevens 65+ € 18,-.

Postgiro: 10 31 344 t.n.v. KDOV, Zoetermeer

Website: www.kdov.nl Webmaster: Ben Hillen – webmaster@kdov.nl

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.

Technische afwerking mededelingenblad: Ben Hillen

Druk & verzending: Copy-It, Zoetermeer

ISSN-nummer 1388-2341

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Redactioneel	1
Van het bestuur.....	1
Leden	4
Agenda.....	5
Berichten	10
Nieuwe uitgaven	17
Opleidingen, cursussen, studiedagen.....	24
Op bedevaart	25

Redactioneel

Eindelijk daar is dan het lang verwachte KDOV-blad Winter 2011-2012.

Wij - van onze kant - wachten nog steeds op toezending van het e-mailadres van een aantal KDOV-leden. Het KDOV-blad verschijnt daarom deze keer in twee verschillende versies.

De eerste versie heeft op de omslag een plaatje met 'orgel, organiste en orgeltrapper' uit de 13^e eeuw n. Chr.

De andere versie is bedoeld voor de leden van wie we nog steeds geen e-mailadres mochten ontvangen, met een in het oog springende herinnering daaraan, op de omslag.

Ben Hillen, waarnemend hoofdredacteur

Van het bestuur

Wilt u - voor zover u dat nog niet hebt gedaan - ons uw e-mailadres toe mailen aan webmaster@kdov.nl? Bijvoorbaat dank!

Ontwikkeling rechtspositie

Het volgende gesprek van de delegatie KDOV/KNTV met de economen zal plaatsvinden in februari 2012. Beide delegaties willen de gesprekken voortzetten om tot een betere rechtspositieregeling te komen. De inmiddels overeengekomen nieuwe salarisregeling met anciënniteit zal ingaan per 1 januari 2012. *(BH; februari 2012)*

Jaarvergadering KDOV 2012

Wellicht ten overvloede laten we u weten dat er in januari 2012 geen Algemene Ledenvergadering van de KDOV heeft plaatsgevonden. Op een later moment zal het bestuur een vergaderdatum vaststellen. De vorige jaarvergadering heeft nog recentelijk plaatsgevonden op 29 oktober jl. *(BH; december 2011)*

Contributie 2012

De contributies voor 2012 bedragen:

- Gewoon lidmaatschap: € 39,--
- Lidmaatschap 65 jaar en ouder:
 - reeds lid in 2004 en 65 jaar of ouder in 2004: € 18,--
 - reeds lid in 2004, maar 65 jaar na 2004: € 28,--
 - nieuw lid 65 jaar of ouder: € 28,--

Hogere bedragen dan de vastgestelde contributiebedragen zijn altijd welkom. Leden die problemen hebben om hun contributie te betalen kunnen zich tot het bestuur wenden.

Contributiebetaling kan op drie verschillende manieren:

- a) door eenmalige machtiging
- b) door overmaking uiterlijk 25 april op onze bankrekening 1031344 t.n.v. KDOV te Zoetermeer
- c) door betaling met de acceptgirokaart die u eind april toegezonden krijgt.

Voor een snelle en efficiënte werkwijze is betaling door middel van een machtiging te prefereren. Voor de leden die nog niet zijn overgegaan op automatische afschrijving sturen wij ook dit jaar naast de acceptgirokaart, een machtigingskaart mee.

Wij danken u voor uw medewerking. *(BH; januari 2012)*

Om nieuwe leden voor de KDOV te werven is uw inzet nodig

Om als kerkmusici sterk te staan - mede bij de inmiddels opgestarte onderhandelingen - is het van groot belang dat we als KDOV meer leden gaan krijgen. Wij hebben uw hulp nodig om uw collega's in de buurt die nog geen KDOV-lid zijn NU te interesseren voor het lidmaatschap. Aarzel niet om uw collega's te vragen of ze al lid zijn van de KDOV of vraag bij twijfel ons per e-mail (secretaris@kdov.nl) of de door u genoemde

kerkmusici mogelijk al lid zijn van onze vereniging. Op een later moment komen we met meer gerichte acties (BH; januari 2012)

Nieuwe salarissen kerkmusici per 2012

De honoreringsbedragen op uurbasis (bruto) in EUR zijn per 1 januari 2012 met **1,9 %** verhoogd en vastgesteld zoals in onderstaande tabel.

In overleg met de KDOV en de KNTV is per 1 januari 2012 voor de kerkmusici met de bevoegdheid I, II en III een nieuw honoreringssysteem afgesproken met een uitloop naar 10 dienstjaren, op basis van anciënniteit.

Dienstjaren	<u>Dirigent of organist</u>			<u>Dirigent en organist</u>		
	Bev. III	Bev. II	Bev. I	Bev. III	Bev. II	Bev. I
1	19,30	22,30	24,95	29,95	34,70	39,40
2	19,80	23,05	25,95	30,05	35,50	40,40
3	20,30	23,80	26,95	31,55	36,30	41,40
4	20,80	24,55	27,95	32,05	37,10	42,40
5 en meer	21,30	25,30	28,95	32,55	37,90	43,40

Voor in 2012 in dienst tredende kerkmusici betekent dit dat zij in trede 1 (Dienstjaar 1) beginnen. Voor reeds in dienst zijnde kerkmusici is trede 5 (Dienstjaar 5 en meer) van toepassing. In de komende vijf jaren wordt jaarlijks een nieuwe trede aan de tabel toegevoegd. Dit betekent dat er vanaf 2013 voor alle kerkmusici naast de geïndexeerde verhoging een extra salarisverhoging op basis van anciënniteit van toepassing zal zijn. Groep A en B kennen alleen de reguliere verhoging.

Groep	<u>Dirigent of organist</u>	<u>Dirigent en organist</u>
	A	18,10
B	12,30	18,10

In 2012 gaan we met de economen en KNTV nadere invulling geven aan de rechtspositieregeling van de dirigenten en organisten. Zodra de rechtspositieregeling is aangepast, zullen wij u hieromtrent informeren.

Toegang tot ledengedeelte nieuwe website

Hoe krijgt u toegang tot de interne website? Stuur een mailtje met het onderwerp "Website" naar: webmaster@kdov.nl. U krijgt dan een gebruikersnaam en een wachtwoord teruggemild. Vervolgens kunt u inloggen op de website (kolom rechts) en desgewenst weer uitloggen. U kunt uw wachtwoord zelf veranderen als u dat zou willen. (BH; januari 2012)

Uw evenementen op de evenementenagenda van de website KDOV

Op onze website staat een agenda waarin alle voor KDOV-leden en andere kerkmusici belangrijke evenementen worden aangekondigd. Het is de bedoeling hier alle concerten en belangrijke vieringen en gebeurtenissen, jubilea van KDOV-leden aan te kondigen, om daarmee de KDOV en haar leden meer zichtbaar te maken.

Graag ontvangen wij uw concertagenda's, jubileummeldingen en aankondigingen die we graag op de website zullen zetten:

webmaster@kdov.nl. (BH; oktober 2011)

Wij hebben dringend uw (nieuwe) e-mailadres nodig !

Om in toekomst sneller met u te kunnen communiceren, bijv. over onderhandelingsresultaten aangaande arbeidsvoorwaarden, hebben wij dringend uw e-mailadres nodig. Deze oproep geldt niet voor de leden die al regelmatig een bericht van ons ontvangen per e-mail (bijv. wanneer de jaarvergadering niet doorgaat). Leden die toegang hebben tot het leden-gedeelte van de website hoeven geen e-mailadres meer op te geven.

Graag ontvangen wij uw e-mail adres, voor zover u vermoedt dat wij dat nog niet hebben. Mail nu naar: webmaster@kdov.nl. (BH; januari 2012)

Leden

Herman Rupert 40 jaar kerkmusicus

In de Twentsche Courant/Tubantia lazen wij dat Herman Rupert in november 2011 heeft gevierd dat hij 40 jaar kerkmusicus is. Tijdens het St. Caeciliafeest zijn naast het jubileum van Herman Rupert organist en dirigent, ook jubilea gevierd van een aantal koorleden van het gemengd kerkkoor van de H. Blasius in Delden.

(BH; TwentscheCourant/Tubantia; 17 november 2011)

Goud voor dirigent Jim Berben

Dirigent Jim Berben is door pastoor Jan Vriend van de Sint Jans-basiliek in Laren (NH) gehuldigd met de gouden onderscheiding van de Sint Gregoriusvereniging. Jim, verbonden aan de Sint Jan-cantorij, is dit jaar veertig jaar lang dirigent.

(BH; Laarder Courant De Bel; 25 november 2011)

Loek van Nes stopt ermee na 45 jaar

In De Stem lazen wij dat Loek van Nes op 2 oktober - in de allerlaatste viering van het koor - heeft gevierd dat hij 45 jaar als dirigent-organist was verbonden aan het koor Catharijne Cantorij in Zorgcentrum Sint Catharina te Bergen op Zoom. (BH; BNDDeStem;23 september 2011).

Nieuw adres:

J.(Hans) B.H. Stege, Jhr. Van Coeverdenstraat 16, 7576 ZL Oldenzaal
G.J. Bossers, 'De Posterije', Kruisstraat 72 L, 5341 HE Oss
Dr.Ir.C.(Coen) C.W. Leentvaar, Dedemsvaartweg 1055, 2545 DP Den Haag

Overleden:

R.(Richard) C., Jason, Tiros 12, 5591 PH Heeze, medio oktober 2011
W. (Willy) Hageman, Brusselsestraat 38, 6211 PG Maastricht, 31 oktober 2011.

Opzegging:

C.I. (Kees) Bak, Delfgauwseweg 285, 2628 ER Delft
R. (Rinus) Groot, Kleine Houtweg 49, 2012 CC Haarlem.

Agenda

Voor onze uitgebreide, zeer actuele agenda verwijzen we naar onze website: www.kdov.nl. In dit blad nemen we in steeds mindere mate agendaberichten op. Graag zien we uw agendaberichten, concertaankondigingen, jubilea etc. tegemoet: webmaster@kdov.nl. (BH; januari 2011)

Bij de 100ste sterfdag van Alexandre Guilmant

door René Verwer

Op 29 maart j.l. was het honderd jaar geleden dat de Franse organist Félix-Alexandre Guilmant in zijn woonplaats Meudon overleed. De componist Guilmant is lange tijd omstreden geweest. Hoewel hij als zodanig tijdens zijn leven een grote populariteit genoot, ging de aandacht na zijn dood vrijwel direct naar een nieuwe generatie componisten waaronder Vierne, Tournemire en Dupré. In de jaren '80 van de vorige eeuw verschenen de eerste cd-opnamen met

orgelwerken van Guilmant, in 2002 promoveerde de Amerikaans-Franse musicoloog Kurt Lueders aan de Sorbonne op het proefschrift *Alexandre Guilmant (1837-1911), Organiste et Compositeur*. Enkele jaren geleden startte Bärenreiter een zesdelige editie van zijn belangrijkste werken. Vaak wordt voorbijgegaan aan het feit dat Guilmant een van de invloedrijkste organisten van zijn tijd was, docent aan de Schola Cantorum en het Parijse conservatorium en last but not least, een belangrijk herontdekker van oude muziek, wiens aandacht niet beperkt bleef tot de Franse orgelliteratuur. Zijn uitgaven worden een eeuw na dato nog steeds gebruikt.

Foto: Alexandre Guilmant aan het Trocadéro-orgel

Guilmant speelde gedurende een halve eeuw een prominente rol in de ontwikkeling van de Frans-symfonische orgelkunst. Hij was dertig jaar titularis van de Parijse kerk Ste.-Trinité en vanaf 1878 huisorganist van het Trocadéro. In 1902 werd hij *organiste honoraire de Notre-Dame de Paris*. Zijn grootste verdienste ligt in het feit dat hij het orgel naast zijn aloude kerkelijk-liturgische functie tot een concertinstrument van grootse allure wist te ontplooiën.

Guilmant werd in de periode van het *Second Empire*, het Tweede Keizerrijk onder Napoléon III, muzikaal gevormd. Hij maakte daarna tijdens de *Belle Epoque* de culturele ontluiking van Parijs mee, was getuige van de Franse

Grand Opéra, de ontwikkeling van de instrumentale muziek en het Wagnerisme en tenslotte de eerste successen van Debussy.

Geboren op 12 maart 1837 te Boulogne-sur-Mer werd Alexandre aanvankelijk door zijn vader Jean-Baptiste en door Gustave Carulli opgeleid. Al in 1850 verving hij zijn vader op het orgel van de St.-Nicolas in zijn geboortestad, vijf jaar later componeerde hij zijn eerste missen en lofgezangen en werd er koördirigent. Ook speelde hij viool en altviool in het plaatselijk orkest. In 1859 kwamen vader en zoon Guilmant in contact met Cavallé-Coll. Het spel van de jongeman maakte zoveel indruk op de beroemde orgelmaker dat deze hem adviseerde les te nemen bij de Belgische orgelvirtuoos Jacques-Nicolas Lemmens. Zijn leertijd (van slechts een maand!) in Brussel in het voorjaar van 1860 is van bepalende invloed geweest. Speerpunten van Lemmens' onderricht vormden het legatospel, de nieuwe pedaaltechniek met het punt-hakspel en de algehele omgang met het 'moderne' orgel. Diens *style sévère* zou – met instemming van Cavallé-Coll – de profane speeltrant van Lefébure-Wély en tijdgenoten verdringen (in 1863 studeerde Widor ook enige tijd bij Lemmens). Terug in Boulogne schreef Guilmant zijn eerste orgelwerken, *Pièces en différents styles*, opus 15-20. Hieronder bevinden zich diverse Marches en Grand-Choeurs, die een uitvloeisel vormen van het republikeinse muziekelement, dat in het noorden van Frankrijk sterk aanwezig was. Begin jaren zestig speelde hij enkele Merklin-orgels in (o.a. in Lille, Arras en Boulogne), maar in 1862 en 1868 nam hij ook deel aan de inspelings van de Cavallé-Coll-orgels in de Parijse St.-Sulpice en Notre-Dame. Uiteindelijk was Guilmant pleitbezorger voor de instrumenten van zowel Cavallé-Coll als Merklin.

In 1871 volgde Guilmant de jong gestorven Alexis Chauvet op als bespeler van het drieklaviers Cavallé-Coll-orgel (1868) in de Ste.-Trinité. Aanvankelijk wilde men Gabriel Fauré op deze post, maar deze was nog in krijgsdienst in verband met de afloop van de Frans-Duitse Oorlog. In 1895 beschreef Guilmant in het blad *La Tribune de Saint-Gervais* zijn taken in de Trinité: hij bespeelde het orgel tijdens de Grand' Messe van 9.00 uur en de Vêpres om 15.00 uur. Tijdens de mis alterneerde het *Grand Orgue* met koorzang in de vaste gezangen Kyrie, Gloria, Sanctus en Agnus Dei, bij de vespers werden de psalmen en het Magnificat omspeeld. De aanhef en het slot van het Gloria en Sanctus registreerde hij met Grand Choeur, het Kyrie en Agnus Dei met grondstemmen. Guilmant schreef dat veel collega's het offertorium aangrepen om een *brillante symphonie sur les grands jeux* te spelen, maar hij gaf er zelf de voorkeur aan om met 'jeux de fond' en enkele soloregisters te spelen. In het artikel staat niets geschreven over het overige orgelspel, maar Lueders meldt dat Entrée, Elevation, Communion en Sortie – meestal geïmproviseerd – ook tot de vaste momenten behoorden. Tijdens de Advent en de Vastentijd werd het *Grand Orgue* niet bespeeld en dit gaf Guilmant gelegenheid om concerten in het

buitenland te geven. Naast de zondagsverplichtingen verzorgde hij ook begrafenissen en huwelijken. De eerste jaren stonden tijdens het Offertorium veel transcripties uit de grote klassieke oratoria op de lessenaar, maar ook orkest- en pianowerken en operafragmenten van Wagner. Later kwamen veel eigen composities aan bod naast werken van oude meesters en tijdgenoten. Hij speelde sinfonia's uit cantates, op 24 april 1900 – verdeeld over de mis – een volledige *Toccat, Adagio en Fuga* in C van Bach. Zijn 'Sorties' werden meestal in fugatische stijl geïmproviseerd of thematisch gebaseerd op de grote oratoriumkoren. Guilmants dienstverband liep door het 'scandale de la Trinité' in 1901 abrupt af. Het orgel van de Ste.-Trinité werd tegen zijn zin niet door Cavallé's opvolger Mutin maar door de firma Merklin-Gutschenritter gerestaureerd. De afloop hiervan noopte hem zijn ontslag aan te bieden. Het was mede aan Vierne's collegialiteit te danken dat Guilmant een jaar later werd benoemd tot *organiste honoraire de Notre-Dame de Paris*. Tijdens de vele concerttoernees van Vierne bespeelde Guilmant dit beroemde orgel.

Vanaf de jaren '70 verzorgde hij veel inwijdingsconcerten in o.a. de kathedralen van Angers, Lisieux, Rennes, Orléans, Amiens, Clermont-Ferrand en Rouen, de St.-Sernin in Toulouse en de St.-Etienne te Caen. Vanaf 1866 trad hij ook in het buitenland op: Engeland (Londen, Sheffield, Windsor Castle), Italië, Duitsland (Frankfurt, Nürnberg, Würzburg), Rusland (Riga) en Hongarije. In 1874 gaf hij de première van zijn *Eerste Sonate* op het nieuwe Schyven-orgel in de Onze-Lieve-Vrouwe-Basiliek te Laken bij Brussel. Een jaar later kwam Guilmant naar Amsterdam om het Cavallé-Coll-orgel in het Amsterdamse Paleis voor Volksvlijt in te spelen. Hij gaf vier bespelingen voor een zeer enthousiast publiek en zijn spel werd in de pers omschreven als 'bijzonder loffelijk en kunstvaardig'. Het *Algemeen Handelsblad* schreef: 'Zijn meesterlijk spel, zijne heerlijke vlekkeloze techniek, zijne warme, bezielde, beschaafde voordracht maakten diepe indruk'. Guilmants composities werden spoedig door Nederlandse organisten uitgevoerd, vooral de *Marche funèbre et Chant sèraphique* en de *Eerste Sonate*. Dat de populariteit van zijn werken in ons land lang standhield, blijkt uit het feit dat in 1913 Guilmant op Bach na de meeste gespeelde componist was. Guilmant was voorts de eerste Franse organist die in Amerika concerteerde, hij maakte er drie toernees. Zijn roem steeg verder toen hij vanaf 1878 een reeks 'historische concerten' in het Parijse Trocadéro gaf. In dat jaar vond in Parijs de zevende wereldtentoonstelling plaats – de derde in de Franse hoofdstad – en voor deze gelegenheid werd een nieuw 'hoofdkwartier' met concertzaal gebouwd. Cavallé-Coll leverde een vierklaviersinstrument met 66 stemmen. In deze zaal initieerde Guilmant het orgelrecital, een tot dan toe onbekend fenomeen in Parijs. In die dagen was operamusiek immens populair en orkestconcerten werden door het grote publiek nog maar matig

bezoekt. De belangstelling voor het orgel als concertinstrument moest van de grond af worden opgebouwd. Guilmant maakte het publiek bekend met klassieke orgelwerken, eigentijdse composities en werken voor orgel en orkest. Naast Händel-concerten werkte hij eigen composities om voor deze bezetting.

Tot zijn verdiensten behoren eveneens zijn uitgaven van oude Franse muziek, hoewel hij ook Duitse en Italiaanse muziek publiceerde. Op gebied van de orgelbouw was Guilmant degene die tijdens het *fin-de-siècle* het neo-classicisme voorbereidde.

De muzikale loopbaan van Guilmant kan in drie fases worden opgedeeld: van 1854 tot 1871 was hij hoofdzakelijk als (kerk)musicus werkzaam in Boulogne-sur-Mer, na zijn benoeming aan de Ste.-Trinité werd hij een veelgevraagd concertorganist en privédocent, van 1896 tot zijn dood was hij als orgeldocent verbonden aan het Parijse conservatorium en aan de met d'Indy en Bordès opgerichte Schola Cantorum. Tot zijn bekendste leerlingen behoren Albert Alain, Joseph Bonnet, Nadia Boulanger, René Vierne en Albert en Marcel Dupré. Hij heeft talloze buitenlandse organisten – vooral Amerikaanse – opgeleid.

Dupré beschreef Guilmant als een man van klein postuur, hij had smalle voeten en een handbereik van slechts een none maar met een enorme pianistische souplesse. Hij speelde pedaal met een minimum aan beweging, bij fortepassages was geen enkele spiervertoning zichtbaar. Volgens Dupré was Guilmant een groot improvisator en was zijn talent gebaseerd op de enorme kennis van het contrapunt, zijn polyfonie klonk rijk en beweeglijk. In de variatiekunst was hij vindingrijk en zijn registraties fraai gekleurd.

Alexandre Guilmant is verder omschreven als een gemoedelijk, zachtaardig persoon, een familieman maar evengoed een vader voor zijn leerlingen. Hij was een veelgevraagd jurylid bij examens, zowel in Parijs, Londen of elders. Vanaf 1881 bewoonde hij een kapitale villa in Meudon (hij was een van de best betaalde organisten van zijn tijd), waar hij in 1899 een drieklaviers Mutin-orgel liet vervaardigen. Hij was goed bevriend met Gigout, Saint-Saëns, Cavaillé-Coll en Franck, van laatstgenoemde voerde hij regelmatig werken uit.

Zijn composities – 94 opusnummers en 92 (meestal) onuitgegeven werken, in totaal 400 stukken – werden na zijn dood, althans in Frankrijk, minder uitgevoerd. In ons land, maar ook in Engeland en Duitsland heeft men de laatste jaren opnieuw waardering gevonden voor zijn fijnzinnige melodievorming, charmante harmonieën en elegant gebruik van het contrapunt.

Na de dood van zijn vrouw in 1908 begonnen zijn krachten af te nemen. Guilmant overleed op 29 maart 1911 in Meudon.

De volledige versie van dit artikel verscheen in *Het Orgel*, jaargang 107 (september 2011), nummer 5. Geïnteresseerden kunnen zich wenden tot penningmeester@kvok.nl

Berichten

Uitgave werken van Albert de Klerk

Het uitzoeken van de muzikale nalatenschap van Albert de Klerk omvatte drie fasen. Allereerst moesten alle muziekmanuscripten worden geordend en gearhiveerd, vervolgens kwamen alle correspondentie, artikelen, recensies, enz. aan de beurt. De derde fase was het uitgeven van nog ongepubliceerde muziek die daarvoor geschikt was.

Deze derde fase is nu in volle gang. Omdat er vrij veel orgelwerken werden aangetroffen zocht ik vorig jaar oktober allereerst contact met de bekende uitgeverij van orgelmuziek Boeienga in Friesland. De reactie van directeur Wybe Sierksma was niet alleen positief, hij was zelfs heel enthousiast en beschouwde de orgeluitgave als een belangrijk project voor 2011. Na een gesprek in december van het vorig jaar, waaraan ook De Klerks dochter Brigit, Gonny van der Maten en Gemma Coebergh deelnamen, begrepen wij dat de heer Sierksma er geen gras over wilde laten groeien. Een aantal werken waarvan de geschreven partituur al gereed was nam hij mee zodat hij onmiddellijk met het werk kon beginnen, de rest zou ik hem binnen enkele weken toesturen.

Toen ik daarna lang niets meer hoorde werd ik wat ongerust: zou het wel goed komen? - Maar begin maart kwam de eerste drukproef binnen, begin april ontving ik de rest. Dat betekende veel werk, elke proef moest niet één keer worden nagekeken, maar vele malen. Een niet te onderschatten rol speelde Wilco Moerman, de graveur van de firma Boeienga. Met hem heb ik tientallen malen contact gehad en onvermoeibaar willigde hij mijn wensen in. Het resultaat is een aantal prachtig uitgegeven banden met boeiende orgelwerken over een periode van 1944 tot 1996, met onder meer een echt declamatorium (een werk voor spreekstem en orgel op tekst van Michel van der Plas) en zelfs een band met orgeloefeningen voor beginners. Met name het laatste is interessant omdat niemand ooit geweten heeft dat Albert de Klerk zich ook in geschrifte heeft bezig gehouden met de pedagogische kant van het orgelspel. Op 29 mei 2011 vond in de St. Josephkerk de

presentatie plaats met een feestelijke uitvoering van het *Declamatorium* in aanwezigheid van Michel van der Plas.

Op dit moment is er ook veelvuldig contact met de uitgeverij Donemus in Amsterdam, waar inmiddels het orgelconcert uit 1941 is gepubliceerd, de balletmuziek *De dans van de eeuwige bomen* voor orkest uit 1986 kan elk moment verschijnen en op de wat langere termijn zijn we in afwachting van piano- en kamermuziek.

Lourens Stuifbergen

(Andriessen/De Klerk Stichting; Nieuwsbrief Najaar 2011 Jaargang 12)

Duizend jaar gregoriaans (lezing/concert)

Voor een brede groep geïnteresseerden biedt ensemble Gregoriana onder de naam *Duizend jaar gregoriaans* lezingen aan over het gregoriaans, beschouwd vanuit een algemeen cultuurhistorisch perspectief.

Centraal staan zaken als: Wat is gregoriaans? Geschiedenis van het gregoriaans. Wat is er door het gregoriaans zoal verdwenen? Hoe werd het gregoriaans overgeleverd? Hoe werd en wordt het gregoriaans uitgevoerd?

De lezing wordt standaard voorzien van beeld- en geluidsmateriaal, en kan, afhankelijk van de wensen van de aanvrager, korter of langer duren (eventueel over meerdere dagen verspreid), dieper ingaan op bovengenoemde en/of andere aspecten van het gregoriaans, worden voorzien van live gezongen muziekvoorbeelden, en eventueel worden afgesloten met een concert door het trio/kwartet Gregoriana.

Deze lezing is bedoeld voor een algemeen geïnteresseerd publiek, waarbij niet alleen te denken valt aan kerkelijke gemeenten en parochies, maar b.v. ook aan vormingscentra, scholen, volksuniversiteiten, buurthuizen en bibliotheken.

Nadere informatie: www.gregoriana.nl; r.lof@chello.nl; 8 november 2011

Bezoek dekenale koorkringen en dekenaten

De Werkgroep Liturgische Muziek van de NSGV heeft voor dirigenten van kerkelijke zangkoren in het bisdom Roermond twee studiemappen uitgegeven. De map *In Paradisum* met gezangen voor de uitvaartliturgie en de map *Ad te levavi animam meam* met gezangen voor de advent. In het kader van de uitvoering van het Beleidsplan 2010-2015 bezoekt een delegatie van de

NSGV komend jaar alle dekenale koorkringen c.q. dekenaten om deze mappen aan te bieden en toe te lichten.

Op deze bijeenkomsten wordt iedereen die op enigerlei wijze bij de kerkmuziek betrokken is (parochiegeestelijkheid, koorkringbesturen, kerk-

besturen, dirigenten, organisten, kerkmuzikaal deskundigen en bestuursleden van kerkkoren) uitgenodigd. Als eerste worden op 14 januari de koorzangen Echt en Susteren, op 28 januari de koorzangen Thorn en Heythuysen, op 22 en 28 januari de dekenaten Heerlen en Kerkrade en op 24 maart de koorzang Maastricht bezocht. Later volgen de andere dekenaten en koorzangen.

(Nieuws van de NSGV (november 2011) in het Bisdom Roermond)

'Hogerhuis voor kerkmuziek'

Op donderdag 17 november kwamen kerkmusici uit het bisdom Breda in de hal van het bisschopshuis bij elkaar om met elkaar van gedachte te wisselen over de positie van de kerkmusicus in de praktijk van de parochie. Dit 'Hogerhuis voor de kerkmuziek' is een gezamenlijk initiatief van bisschop Van den Hende en de diocesane afdeling van de Nederlandse Sint-Gregorius-

vereniging. De bijeenkomst werd ook bijgewoond door mgr. dr. J. Liesen, hulpbisschop van 's-Hertogenbosch in zijn hoedanigheid van referent voor liturgie binnen de bisschoppenconferentie, en enkele gasten uit het bisdom Rotterdam. Na de pauze discussieerden de kerkmusici over hun verankering in de parochie, hun relatie tot de pastorale beroepskrachten en enkele rechtspositionele aangelegenheden.

De antwoordpsalm

Het zwaartepunt van het programma lag voor de pauze. Bisschop Van den Hende verzorgde toen een inleiding over de plaats van de antwoordpsalm binnen de eucharistieviering. Hij besprak de antwoordpsalm als integraal onderdeel van de liturgie van het woord. De antwoordpsalm vormt een schakel tussen de eerste en tweede lezing. De bisschop verwees naar artikel 61 van het Algemeen Statuut van het Missaal, waarin de functie en de plaats van de antwoordpsalm uiteen wordt gezet.

De Catechismus van de Katholieke Kerk wijdt enkele passages aan de Psalmen. De Psalmen voeden het gebed van het volk van God als gemeenschap (CKK 2586). Daarnaast wordt in het psalmboek het woord van God tot gebed van de mens (CKK 2587).

In de Psalmen komen alle menselijke emoties, van ontredde tot vertrouwen, aan de orde. Tot slot komen de veelvuldige uitdrukkingen van het psalmgebed zowel in de tempelliturgie als in het hart van de mens tot leven (CKK 2588). Door het bidden van de Psalm treedt de gelovige in dialoog met de tekst van de eerste lezing. In de liturgie draagt de lector of

de cantor de psalm voor. De gelovigen antwoorden door het zingen of reciteren van de antifoon. Deze onderstreept de thematiek. De Psalm bevordert zo de overweging van het woord en opent de mens voor het woord van de Heer.

Psalmvertaling

De liturgie maakt gebruik van de psalmvertaling van de dominicaan pater Ad Bronkhorst uit 1969. Deze vertaling sluit het best aan bij de eisen die aan een vertaling worden gesteld in het document *Liturgiam authenticam over het gebruik van de volkstaal in de uitgaven van de Romeinse liturgie* van de hand van de Congregatie van de Eredienst en de Sacramenten. Het is ook de vertaling die te vinden is in het brevier.

(BH; RKKerkNieuws.NET; Bisdom Breda; 25 november 2011)

Festivals voor kinderkoren, jongerenkoren in Rijsbergen

In 2012 zullen in de Sint-Bavokerk in Rijsbergen twee korenfestivals gehouden worden: op zondag 18 maart het Nationaal Kinderkorenfestival en in het weekend 2/3 juni het Nationaal Jongerenkorenfestival. Het thema van beide festivals is 'Laat je horen'.

Alle informatie is te vinden op

www.korenfestivalrijsbergen.nl.

(BH; Nieuwsbrief Nieuws van de Gregoriusvereniging in het Bisdom Haarlem-Amsterdam; december 2011)

Kinderkoorfestival in Ursem (NH)

Ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de St.-Bavoparochie in Ursem (NH) wordt op zondag 10 juni 2012 het kinderkoorfestival 'O zo!?' gehouden, waarbij kinderkoren bijzonder nieuw liedrepertoire laten horen. Naast de optredens zijn er rondom de kerk vele andere leuke activiteiten en is er voor koren de mogelijkheid om deel te nemen aan workshops.

Als afsluiting treden de samen op in een gezamenlijk concert met nieuwe kinderkoorcomposities.

Inlichtingen en opgave: kinderkoorursem@gmail.com.

Het festival wordt georganiseerd in samenwerking met de NSGV.
(BH; Nieuwsbrief Nieuws van de Gregoriusvereniging in het Bisdom Haarlem-Amsterdam; december 2011)

Aanmelding Nederlands Gregoriaans Festival 2012

Nederlands Gregoriaans Festival

Aan alle gregoriaanse scholae en gregoriaans zingende koren.

Op zaterdag 16 en zondag 17 juni 2012 vindt de vierde editie van het Nederlands Gregoriaans Festival in Ravenstein plaats. Het thema van dit Festival luidt: *Cantus Cantuariensis -Gregoriaans van overzee*

De relatie van het Europese vasteland met de Britse eilanden staat centraal; deze verhouding is wat betreft het gregoriaans intensief geweest. Al in de 6e eeuw zong de Romeinse aartscantor Johannes de gezangen van Rome voor aan de geestelijkheid van Canterbury (Cantuariensis) en omstreken. Grote delen van West-Europa werden vanuit de Britse kloosters tot het christendom gebracht. Met het geloof namen de missionarissen ongetwijfeld ook de liturgie en de bijbehorende gezangen mee. Toen deze geloofsverkondigers heilig werden verklaard, inspireerden hun levens weer tot het maken van nieuwe gezangen.

Tijdens het Festival 2012 zullen, naar wij hopen, veel scholae zich presenteren. Een grote verbetering ten opzichte van de vorige festivals is de locatie voor deze presentaties: de Luciakerk met zijn fraaie akoestiek! Wij nodigen u daarom van harte uit om u aan te melden voor zo'n presentatie (van 15 minuten). In de keuze van uw repertoire bent u vrij. Wij willen graag dat de scholae laten horen waar ze goed in zijn. Uiteraard is aansluiting bij de thematiek van dit Festival zeer welkom; u kunt bijvoorbeeld kiezen voor gezangen die passen bij de feesten van Willibrord, Bonifatius, Adalbertus en andere geloofsverkondigers.

En er is meer! U wordt ook uitgenodigd om deel te nemen aan een workshop waarin de festivalcompositie van dit jaar wordt ontwikkeld en afgerond. Scholae en individuele scholaleden kunnen zich opgeven om op een van beide festivaldagen onder leiding van componist Merlijn Twaalfhoven mee te werken aan zijn compositie. Aan het eind van de middag gaat zijn (en uw!) *Magnificat* en *Nunc dimittis* in première. De partijen zijn zo gecomponeerd dat een enigszins ervaren zanger deze gemakkelijk zal kunnen zingen. Deze workshop vindt op zaterdag en zondag plaats tussen de concerten, zodat u deze niet hoeft te missen!

De kosten voor deelname aan het Festival 2012 zijn € 7,50 per persoon. Daarvoor krijgt u dan: gratis toegang tot de andere evenementen op het

dagdeel van uw optreden, twee consumptiebonnen en 50% korting op de toegangsprijs voor het andere dagdeel van uw optreden.

Meer informatie over het programma van het Festival vindt u op www.gregoriaansfestival.nl. Uw inschrijvingsformulier verwachten wij vóór 31 januari 2012. We streven naar een gevarieerde deelname (mannen, vrouwen, gemengd) en een landelijke spreiding.

Adres: scholaefestival@gmail.com

Wij hopen dat u (weer) mee wilt doen en dat we u mogen begroeten op het Nederlands Gregoriaans Festival in 2012.

(Wil Marcus – contactpersoon scholae / gregoriaans zingende koren namens het bestuur NGF; 17 december 2011)

Jongensschola opgericht in Nijmegen

Nederland kent vele jongenskoren, maar in Nijmegen was er nog geen. Daarin is sinds kort verandering gekomen: op initiatief van dirigent Theo Eppink, lid van de Vereniging voor Latijnse Liturgie, is er een jongensschola gestart. In korte tijd meldden zich twaalf jongens aan, de eerste activiteit is een Adventsproject op zaterdag 10 december. Dan wordt onder meer het 'Rorate coeli' uitgevoerd, maar ook de vaste Gregoriaanse gezangen staan op het programma.

Dirigent Theo Eppink is zelf bas bij het Molenstraatkoor AMGD (Ad majorem Dei gloriam) en wordt bijgestaan door een professioneel zangpedagoog die de jongens leert hun stem goed te gebruiken. Op een flyer legt Eppink zijn beweegredenen voor deze schola uit: "Waarom zou u uw kind leren zingen? Omdat het goed is voor de ontwikkeling van uw zoon, leuk is en er podiumervaring kan worden opgedaan. Hier zal uw zoon zijn leven lang plezier van hebben. Het repertoire omvat onder andere gregoriaanse liederen, die al eeuwen worden gezongen en door een steeds breder publiek herontdekt worden – ook door verschillende platenmaatschappijen." *(BH; Vereniging voor Latijnse Liturgie; december 2011)*

Landelijke zangdag Code-Music in Culemborg

Op zondag 12 februari organiseert Code-Music in Culemborg dé landelijke zangdag. Deze zangdag staat in het teken van ontmoeting, uitwisseling en het instuderen van nieuw, niet eerder uitgebracht, repertoire. Dit repertoire zal onder meer gebruikt worden als verplicht repertoire voor het komende Jongerenkorenfestival in Rijsbergen in juni 2012. De zangdag vindt plaats in Wijkcentrum De Open Hof in Culemborg aan de Beethovenlaan 2.

Het wijkcentrum De Open Hof bevindt zich op loopafstand van het NS-station Culemborg. Deelname aan deze zangdag kost € 7,- p.p. voor leden van bij Code-Music aangesloten koren en € 10,- p.p. voor leden van niet-aangesloten koren.

De zangdag begint om 13:30 u. De deur is om 13:00 u. open. De dag wordt om ca.17:00 u. afgesloten. Er is parkeergelegenheid rondom het gebouw. Je koor is lid van Code-Music als de contributie over 2011 bij ons binnen is. Code-Music, een non-profit vrijwilligersorganisatie, gevestigd in Culemborg, speelt sinds haar oprichting in 2004 een verbindende en vernieuwende rol voor liturgische kinder-, tiener-, jongeren- en middenkoren *) die actief zijn in de RK-kerkgemeenschap in Nederland en Vlaanderen.

Op een zangdag komen belangstellenden bij elkaar om onder leiding van ervaren dirigenten, (nieuwe) muziek in één middag in te studeren. Dit gebeurt in blokken van ca. 40 minuten.

Aan het eind van de dag wordt het geheel gezamenlijk meerstemmig doorgezongen. Een pittige muzikale uitdaging die regelmatig voor ooh's en aah's zorgt. De zangdag is gericht op leden, dirigenten en begeleiders van jongeren- en middenkoren uit heel Nederland en Vlaanderen. Je kunt je voor deze zangdag aanmelden via de website van Code-Music www.code-music.nl. Tevoren aanmelden is gewenst in verband met het aantal te drukken readers, wacht s.v.p. niet tot de laatste week. Zangdagen worden steeds drukker bezocht en vol=vol.

Zorg er voor dat je inschrijving vóór zondag 5 februari bij ons binnen is. Op de zangdag kun je ook snuffelen in de vele eerder uitgebrachte zangbundels. Ook als je niet in een koor zingt en zingend kennis wil maken met het repertoire ben je van harte welkom.

Wij verzoeken je vriendelijk om deze brief ook door te sturen naar andere koren in de parochie of je omgeving, waarvoor onze hartelijke dank.

Voor informatie over het jongerenkorenfestival in Rijsbergen kun je het beste de website van de organisatie raadplegen:

<http://www.korenfestivalrijsbergen.nl>

Voor meer informatie over deze zangdag kun je contact opnemen met: Leo van Rijt - Code-Music Evenementen, E-mail: info@code-music.nl

*) Een Middenkoor is een koor dat het repertoire van jongerenkoren deels omarmt en waarvan de gemiddelde leeftijd van de leden inmiddels boven de 26 jaar is gestegen. (BH; Code-Music; december 2011)

Traditionele kerkmuziek versus religieuze popmuziek

In het decembernummer van Theologisch Debat (dit blad is met ingang van 2012 opgeheven) lasen wij een interessant artikel van Dirk Zwart met de

titel "Botsende culturen in de kerkmuziek". Voor de complete tekst zie onze website: www.kdov.nl (BH; januari 2012)

Koorrepetitie belast met 6%

Recentelijk troffen wij een publicatie aan waarin de Rechtbank de uitspraak doet dat het dirigeren van repetities die leiden tot een uitvoering op zondag onderworpen dienen te zijn aan het verlaagde BTW-tarief van 6%. (BH; Wat dit in de praktijk gaat betekenen is niet duidelijk daar immers het BTW-tarief voor artistieke prestaties zoals concerten per 1 juli 2012 naar 19% is gegaan).

Rechtbank Haarlem, nrs. 10/5839, 10/5840, 10/5842, 5 oktober 2011 (publicatiedatum 3 januari 2012) (48.00 KB) (BH; *PleinPlus*; januari 2012)

Zeeuwse koorschool ter ziele

In de Provinciale Zeeuwse Courant lazen wij dat de bijna zestigjarige Zeeuwse Koorschool in Goes binnenkort ophoudt te bestaan in zijn huidige vorm vanwege financiële redenen. (BH; PZC; 13 januari 2012)

Organist Ben van Oosten krijgt Franse onderscheiding

Hij is benoemd tot Officier in de orde van kunst en letteren. Organist Ben van Oosten krijgt opnieuw een onderscheiding van de Franse overheid. Hij is benoemd tot Officier in de orde van kunst en letteren. In 1998 werd hij al Ridder in diezelfde orde. De titel Officier is een trapje hoger.

De onderscheidingen van de orde zijn bestemd voor mensen die een zichtbare bijdrage hebben geleverd aan de Franse kunst of literatuur, binnen of buiten Frankrijk.

Toelichting van de Franse ambassade: 'Ben van Oosten is zonder meer de specialist als het gaat om Franse orgelmuziek uit de Romantiek en de Neo-Romantiek. Hij is zeer belangrijk geweest voor de herwaardering van dit vergeten repertoire. Hij draagt onvermoeibaar bij aan de invloed van Franse orgelmuziek in Nederland, Europa en daarbuiten.'

Ben van Oosten is behalve organist van de Grote Kerk te Den Haag ook hoofdvakdocent aan het Conservatorium van Rotterdam.

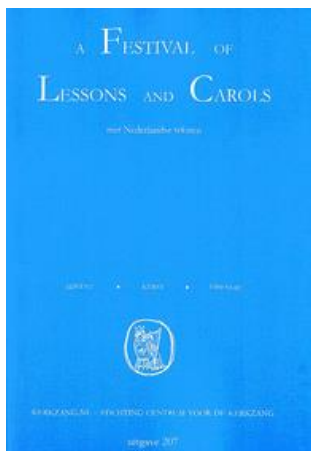
(BH; *ViertaktPodium*; 26 januari 2012)

Nieuwe uitgaven

A Festival of Lessons & Carols

In 1993 verscheen bij de Stichting Centrum voor de Kerkzang de uitgave *A Festival of Lessons & Carols met Nederlandse teksten*. Het ging daarbij om

twee compleet uitgewerkte 'vieringen'; voor Advent en voor Kerstmis. De presentatie was op 3 april 1993 tijdens een studiedag "Engels zingen met Valkestijn", oud-bestuurslid van het Centrum, in aanwezigheid van zo'n 200 aanwezigen.

De dienst van negen lezingen afgewisseld met bekende liederen werd pas aan het einde van de negentiende eeuw geïntroduceerd door bisschop Edward White Benson (1829-1896). De structuur ervan kan echter worden herleid tot een oude traditie: de afwisseling van negen lezingen en gezangen (drie nocturnen van elk drie psalmen en drie (schrift)lezingen, afgewisseld met responsories) in de Metten (het nachtelijk gebed) van de kloosterlijke en het kathedrale koorofficie.

Tallose malen heeft met de 'Lessons and Carols' geselecteerd en gegroepeerd, want er bestaan geen bindende voorschriften of strikte tradities voor deze, niet tot de officiële liturgie van de kerk behorende dienst.

De samenstellers van bovengenoemde uitgave hebben zich laten leiden door *The Book of Occasional Services* (2e ed., New York, 1988) van de Episcopale Kerk van de Verenigde Staten. Men wilde namelijk een typische adventsdienst, waarin niet te zeer op het kerstfeest vooruitgelopen zou worden, naast een dienst waarin de aspecten van Kerstmis volledig tot hun recht zouden komen.

Hoewel een aantal carols bekend zal zijn, zijn er zeker ook die in ons land vrij onbekend zijn. Omdat een *Festival* begint met een processielied, waarbij liefst het koor zingend binnenkomt, is oefening vooraf met 'het volk' niet voor de hand liggend. Het koor (de cantorij) zal dus de eerste strofen toebedeeld krijgen, waarbij 'het volk' (de gemeente) een gedeelte van het couplet kan meezingen. Bij sommige liederen is een zetting met een *descant voice* opgenomen. Deze worden door de sopranen gezongen, terwijl de overige stemmen van het koor de melodie zingen. Voor de responsoria aan het slot van de diensten zijn zettingen opgenomen, die gebaseerd zijn op de derde psalmtoon; een eenstemmige en een meerstemmige. Zij dienen *a cappella* te worden uitgevoerd op de voor verschillende stemmen aangegeven wijze. Dit alternerende zingen zal zeker consequenties hebben voor de opstelling van het koor.

De teksten van de lezingen zijn wel aangegeven, maar niet afgedrukt; dat laat de mogelijkheid over om uit de verschillende Bijbelvertalingen/-uitgaven te kiezen.

De zetting van de gezangen is doorgaans niet moeilijk, uitgezonderd de 2e responsories. Het taalgebruik is helaas duidelijk van protestantse oorsprong. Toch is de uitgave aan te bevelen als men in de R.K. parochies

ook weer eens tot 'advents-zingen' of 'kerstzangavond' op deze manier zou willen komen, ook al moet ik zeggen, dat gregoriaanse Metten mij nog meer zou bekoren.

Het *Festival of Lessons & Carols* (1993) bleek een populaire uitgave. Maar toen de bundel uitverkocht was werd besloten om niet met een herdruk, maar met een geheel vernieuwde uitgave te komen. Enkele oude teksten en liederen komen terug, maar er zijn vooral nieuwe liturgische teksten en liederen opgenomen, en zelfs een nieuwe dienst voor Epifanie. De nieuwe dichters Andries Govaart, René van Loenen, Michaël Steehouder, Sytze de Vries en Willien van Wieringen, naast Jeannette van Andel, Henk Jongerius, Huub Oosterhuis, André F. Troost en Willem Barnard, tekenden voor de teksten. De onlangs verschenen uitgave bevat wel dezelfde lezingencycli voor Advent en Kerst. Anje de Heer van het Centrum schreef een nieuwe inleiding op deze uitgave, met een helder overzicht van de opbouw van een *Festival*. Waar in de Anglicaanse traditie de lezingen worden verricht door verschillende personen, opklimmend in hiërarchie, vraagt dat in Nederland natuurlijk om een eigen 'vertaling'. De nieuwe uitgave van 2011 is niet alleen groter (nu op A4-formaat), maar ook uitgebreider, namelijk 93 pagina's i.p.v. 63. (*Ruud Hoogenboom*)

* *A Festival of Lessons and Carols met Nederlandse tekst*, Stichting Centrum voor de Kerkzang, uitgave 207; p/a Oud Katholiek Seminarie, Kon. Wilhelminalaan 3-5, 3818 HN Amersfoort, www.kerkzang.nl.

Voor leden 23,50 euro (niet-leden 29,95), bij grotere aantallen korting. Voor 5 euro per koorlid kan men het recht kopen om uit de bundel te mogen copieren (bureau@kerkzang.nl).

Johann Sebastian Bach: orgelwerken deel I. Jolanda Zwoferink aan het Silbermann - orgel in de kathedraal St. Trinitas (Hofkirche) te Dresden. Prestare zwf 3331566.

Vanuit het woonhuis van Jolanda Zwoferink is de Grote Kerk van Dordrecht te zien, de kerk die sinds enige tijd een nieuw orgel herbergt dat geïnspireerd werd door de esthetiek van de orgelbouwer Gottfried Silbermann.

Jolanda Zwoferink verkoos echter niet deze stijlkopie maar een origineel Silbermann-orgel voor haar eerste Bach-CD.

Het orgel van de Hofkirche in Dresden is een zeer gelukkige keuze want voor Bach kun je geen beter instrument wensen. Een juweel. De klank doet me denken aan een edele wijn, glanzend donkerrood van kleur, maar ook helder. Het instrument paart kracht aan mildheid. Bach achtte Gravität in de orgelklank van groot belang: bij dit orgel is die Gravität ten volle aanwezig. Bij een toelichting in een landelijk dagblad komen wat beweegredenen van Jolanda Zwoferink naar voren over haar aanpak van de muziek van Bach.

Zo heeft ze weinig op met de Nederlandse aanpak van de laatste twintig jaar en baseert ze zich liever op de manier waarop Marcel Dupré Bach speelt.

De historische uitvoeringspraktijk die zich in de laatste decennia ontwikkeld heeft terzijde schuiven is een vermetele daad waar je heel goede argumenten voor moet hebben. Wat is er namelijk beter dan het, aan de hand van uitgebreid bronnenonderzoek, zo dicht mogelijk benaderen van de uitvoeringspraktijk uit de tijd van Bach zelf? Bovendien bieden de nuances in goed non – legatospel zeer bevredigende resultaten in artistieke zin.

Dupré en zijn generatiegenoten hielden zich niet bezig met bronnenonderzoek. Men speelde al het repertoire op één en hetzelfde orgeltype en op één en dezelfde manier. Zodoende doet zich de eigenaardigheid voor dat Zwoferink kiest voor een passend en historisch verantwoord orgel, maar haar interpretaties op heel andere gronden baseert.

Over de speeltechnische bagage die Zwoferink bezit kunnen we kort zijn: die is zonder meer uitstekend, zoals ook al is gebleken uit diverse andere opnamen van haar hand met muziek van Arie J. Keijzer en Olivier Messiaen. Er is dan ook het nodige te genieten. Een paar voorbeelden: *Vater unser im Himmelreich* BWV 683; heel mooi van lijn, de registratie op 4 voet doet het prachtig. *Wir glauben all an einen Gott* BWV 680 ligt mooi in tempo en blijft, ondanks het zeer gedreven spel, goed in evenwicht. En uitgesproken magistraal is de vertolking van *Aus tiefer Not schrei ich zu dir* BWV 686. Het orgel komt hier helemaal tot zijn recht in een bijna volmaakte verbinding met de muziek. Indrukwekkend!

Minder positief ben ik over de zeer nadrukkelijke ritenuti die bij de grote preludia en fuga's en ook in BWV 680 worden toegepast. Een subtiele periodisering zou veel meer uitwerking hebben.

De tremulant komt vaak aan bod, hij is zowel in een aantal koraalvoorspelen als in het langzame deel van het *Trio in c moll* te horen. Daar moet je van houden, maar over smaak valt nu eenmaal niet te twisten. Zwoferink toont meermalen een grote gedrevenheid in haar spel, met name in de *preludium en fuga in e moll*. Dit grootse werk wint daardoor aan dramatiek, maar lijdt op sommige momenten ook aan een zekere onrust.

De opname van Aad van der Waal is heel mooi, de orgelklank staat prachtig in de ruimte. Samenvattend: een CD die de moeite waard is om aan te schaffen, in de eerste plaats vanwege het schitterende instrument en de zeer geslaagde opname daarvan, maar ook om kennis te nemen van de opvattingen van een eigenzinnige speelster en daar zelf een oordeel over te vormen.

*De CD is voor € 19,75 te koop in de klassieke vakhandel of via www.prestarecd-productions.nl (GC; januari 2012)

CD Willeke Smits met orgelwerken van Hendrik Andriessen

Op 18 augustus presenteerde organiste Willeke Smits haar CD met orgelwerken van Hendrik Andriessen. Wat het oeuvre van Andriessen betreft is de integrale opname door Albert de Klerk uit 1990/91 al jaren min of meer de standaard.

Het is echter goed zich te realiseren dat De Klerk ten tijde van opname tegen de 75 liep en dat zijn spel iets aan brillen heeft ingeboet in vergelijking tot twintig, dertig, veertig jaar eerder, maar daar staat tegenover dat aan diepgang en bezonkenheid nog is gewonnen. Men kan de eigen ideeën over de composities toetsen aan die van zijn meest toegewijde interpreter om het daarna wel of niet eens te zijn met diens interpretatie maar vooral om er hoe dan ook door te worden geïnspireerd.

De CD bevat enkele grote composities, de *Sonata da Chiesa*, de *Toccata*, het *Premier Choral* en *Thema met variaties*. Ze worden afgewisseld met een aantal meditatieve intermezzi. Willeke Smits laat horen dat zij de karakteristieke taal en sfeer van de componist recht in de roos weet te treffen, hier wordt een Andriessen neergezet die er niet om liegt. Haar spel is op het Maarschalkerweerd-orgel in de Utrechtse St.-Willibrordkerk, maar soms waan ik mij in de Haarlemse St. Josephkerk met Andriessen zelf aan het Adema-orgel.

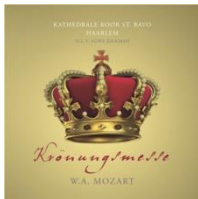
Van harte aanbevolen! Te bestellen op info@willekesmits.nl.

Lourens Stuijbergen.

(BH; Andriessen/De Klerk Stichting; Nieuwsbrief Najaar 2011 Jaargang 12; 8 november 2011)

Jubileum Muziek Instituut en Koorschool Sint Bavo

Nieuwe cd met Krönungsmesse

Dit jaar bestaat het Muziek Instituut van de Kathedraal Sint Bavo 65 jaar en de Koorschool Sint Bavo 60 jaar. Aan dit dubbele jubileum is in de afgelopen maanden ruim aandacht besteed met speciale eucharistievieringen, krantenartikelen en tv-uitzendingen.

Ook is er een cd verschenen waarop het *Magnificat* van Durante, *Hear my prayer* van Mendelssohn en de

Krönungsmesse van Mozart worden uitgevoerd door het Kathedraal Koor Sint Bavo, het Promenade Orkest en enkele solisten onder leiding van Fons Ziekman.

De cd, die getuigt van het hoge niveau waarop in de Haarlemse bisschopskerk wordt gemusiceerd, kunt u bestellen via cd@koorschoolhaarlem.nl en kost inclusief verzendkosten € 20,00.

Delen van de cd zijn te beluisteren via www.koorschoolhaarlem.nl.

(BH; Nieuwsbrief NSGV Bisdom Haarlem-Amsterdam; november 2011)

Nederlandse oraties en prelaties op muziek

Met ingang van heden zijn op de website van de NSGV de oraties (gebeden) en prelaties uit het Altaarmissaal op muziek (tekst onder de muzieknoten) te vinden. Pater Nico Wesselingh O.S.B. zet alle prelaties op noten volgens de melodische formules van Fl. v.d. Putt (zoals ze ook in het Altaarmissaal staan) en de gebeden op nieuw gecomponeerde melodische formules door Nico Wesselingh zelf. U vindt steeds nieuwe PDF-bestanden voor de komende zon- en feestdagen. Over een jaar - vóór de laatste zondag van het kerkelijk jaar, het feest van Christus Koning - zal dit project zijn afgerond voor de driejarige lezingencyclus (A, B en C-jaar). De bladmuziek is gratis te downloaden. (BH; NSGV; december 2011)

Orgelbegeleidingenboek bij GvL

Orgelbegeleidingenboek bij GvL bij de liederen (nummers 401 - 659). De GvL is de meest gebruikte liedbundel binnen de R.K. Kerk. Echter een begeleidingsbundel ontbrak. Nu voor het eerst een complete orgelbegeleiding bij het liedmateriaal van de bundel.

De begeleidingen die gemaakt zijn in opdracht van Stichting Liedboek zijn afgestemd op de gemiddelde amateurorganist. Vanwege dit criterium is er voor gekozen de in praktijk wat moeilijkere gebleken begeleidingen te vervangen door een aantal nieuwe. (BH; www.kok.nl; november 2011)

Kurt Bikkembergs - Sacred Works I & II

Nieuw: Sacred Works II van deze hedendaagse Vlaamse componist, die kapelmeester van de kathedraal te Brussel is. De cd bevat muziek voor koor a capella en koor met orgel: *Magnificat Scholastici, Stille nacht, Pater, si non potest hic calix transire,*

Confirma hoc, vijf Psalmi novi, Quattor motetti pro sacerdotibus, Laudes en Requiem aeternam.

Opnieuw uitgebracht: Sacred Works uit 2003. Werken voor koor a capella en koor met orgel: *De profundis, Missa Transfigurationis, Ave, Trio cantica Sacrae Mariae, Pater noster, Missa Brevis, Arenbergmotetten, Repleti sunt spiritu Sancti* en *Even such is time/Tantum ergo*, plus een orgelwerk.

Uitvoerenden: Capella di Voce o.l.v. Kurt Bikkembergs, Capella Sanctorem Michaelis et Gudulae o.l.v. Kurt Bikkembergs, Vocaal ensemble Coloroso o.l.v. Inge Sykora, m.m.v. div. organisten.

MFP 20111 (deel I) en MFP 20112 (deel II). Speelduur resp. 70:35 en 61:38. Verkrijgbaar via www.montefagorum.be. Beluister fragment van De profundis van Sacred Works I en van Magnificat Scholastici van Sacred Works II. (BH; KerkmuziekNU; december 2011).

Missa Secunda Pontificalis van Perosi

De *Missa Secunda Pontificalis* van Perosi, is op cd gezet door Het Helmonds Kamerkoor onder leiding van Kees Doevendans, met medewerking van organist Bert Augustus.

Het noemen van de *Missa Secunda Pontificalis* van de Italiaanse componist Don Lorenzo Perosi (1872-1956) tovert een glimlach op de lippen van veel oudere koorzangers. Veel van die zangers zingen, jaren nadat ze de mis voor het laatst zongen, nog spontaan de inzet van het 'Kyrie'! Perosi was in de eerste helft van de 20e-eeuw een belangrijk leverancier van liturgische composities, hij schreef er honderden, deze mis is met

stip het bekendst geworden.

In deze tijd van teruglopend kerkbezoek en vergrijzende kerkkoren is deze mis voor velen nostalgie. Hij wordt niet veel meer gezongen, de kerkmuziek van het Rijke Roomsche Leven heeft in de jaren zeventig een ander gezicht gekregen. Zoekend naar opnames van deze mooie mis voor gemengd koor en orgel bleken er weinig te zijn, en wat er was, was niet best. Koordirigent Kees Doevendans en organist Bert Augustus, die ook de allerbeste herinneringen hebben aan deze mis, besloten hem zelf te gaan opnemen. De opnames zijn gemaakt in september 2011, in de Brigidakerk in Geldrop, de kerk in de regio Eindhoven die qua orgel (Vollebregt-Smits) en akoestiek het meest geschikt is voor een zo authentiek mogelijke uitvoering. Behalve de mis vindt u op deze cd de a-capella-motetten *Ut inimicos sanctae Ecclesiae*, *Tu es Petrus*, *O sacrum convivium* en *Ora pro nobis*.

'Deze mis is een van de vele, uitstekende voorbeelden van functioneel geschreven liturgische muziek, die de oude polyfonie verbindt met de melodische en harmonische rijkdom van de eerste helft van de twintigste eeuw', schrijft Kees Doevendans in het boekje bij de cd.

*De cd is te koop voor 15 euro via de website van het Helmonds Kamerkoor, www.helmondskamerkoor.nl, of rechtstreeks bij secretaris@helmondskamerkoor.nl. (BH; 31 december 2011)

Opleidingen, cursussen, studiedagen

Afkijken bij de meesters 2012

'Afkijken bij de meesters', de dag in het kader van de zangdagen van de NSGV Bisdom Den Bosch waarop vakmusici de kneepjes van het vak aanleren, zal weer plaatsvinden op de zaterdag na Pasen: in 2012 is dat op 14 april in Heeswijk. De meester voor de dirigenten is Arjan van Baest (die al eerder meewerkte aan deze zangdagen en voor de organisten Ad

van Sleuwen. Noteer alvast de datum in uw agenda!

(BH; Nieuwsbrief NSGV Bisdom Den Bosch; oktober 2011)

Inschrijving geopend Kurt Thomas Cursus voor koordirectie

Van vrijdag 6 t/m zaterdag 14 juli 2012 organiseert het Utrechts Conservatorium de Kurt Thomas Cursus voor koordirectie. Iedereen kan deelnemen op zijn of haar eigen niveau. Deze intensieve zomertraining staat open voor amateur- en (semi-)professionele koordirigenten, als deelnemer of als hospitant.

De Kurt Thomas Cursus kent verschillende niveaus, namelijk A t/m D. Iedere groep vormt binnen het betreffende niveau zijn eigen koor. Omdat sommige groepen ook open staan voor buitenlandse deelnemers is de voertaal hier mogelijk (ook) Engels.

Elke dag zijn er drie dagdelen lang lessen, workshops en informatie over slagtechniek, repertoire, stemvorming en repetitietechniek. De cursus wordt afgesloten met een feestelijk slotconcert, waaraan alle cursisten als dirigent en/of als zanger meewerken. Gastdocent is Erik van Nevel.

Deelnemen

Je bent koordirigent of hebt ambities in die richting. Misschien heb je veel ervaring als koordirigent, misschien weinig. Misschien heb je gewerkt met een kamerkoor, een cantorij, een popkoor of anderszins.

Bijwonen

Je kunt de lessen ook bijwonen als hospitant. Als hospitant zing en kijk je mee. Alleen de actieve deelnemers komen aan bod voor directiebeurten.

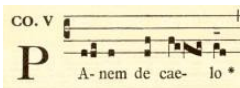
Toelating

Op basis van de informatie op het aanmeldformulier stelt de cursusleiding de definitieve groepsindeling vast. Voor de groepen A, B en C is er een instructiedag op zaterdag 2 juni.

De inschrijving loopt t/m 29 februari. Info en aanmelding via www.hku.nl/ktc (BH; MCN; 2 februari 2012)

Workshop zingen met kinderen - gregoriaans

Wie aan gregoriaans denkt, denkt niet direct aan kinderzang. Want: is gregoriaans niet muziek voor oudere heren? Wilko Brouwers laat in deze workshop zien hoe je met kinderen zover kunt komen dat ze het heerlijk vinden om in het Latijn zingen, die wonderlijke vierkante noten te lezen en te bewegen op het vrije ritme van het gregoriaans. Zijn boek over dit onderwerp, 'Het woord dat vleugels kreeg' (handleiding + werkboek), is te bestellen via www.broekmans.com.

Wilko Brouwers is koordirigent en directeur van Ward Centrum Nederland. Hij schreef enkele methodieken gericht op kinderzang. De workshop vindt plaats in het onlangs vernieuwde Repertoirecentrum van

kunstbalie, waar ook de landelijke collectie kinderkoormuziek is opgesteld.

Contact: Jeroen Felix, Tel. 013 464 82 69 jeroen.felix@kunstbalie.nl

Waar: Kunstbalie, Tilburg; wanneer: zaterdag 21 april 2012 van 10:00 - 16:00 uur; docent: Wilko Brouwers; prijs: €30,- inclusief lesmaterialen; inschrijven uiterlijk 1 april 2012.

(BH; Kunstbalie; Nieuwsbrief Vocale Muziek; december 2011)

Dirigent, laat je leiden!

Contact- en bezinningsdag voor dirigenten in Egmond.

Nog een activiteit in de Abdy van Egmond: op zaterdag 17 maart 2012 zijn alle dirigenten welkom om zich te bezinnen op de spirituele achtergrond van de zang in de liturgie. Aanvang: 13.30 uur, einde na de vesperviering (ca. 17.30 uur). Noteer deze datum vast, nadere informatie volgt!

(BH; Nieuwsbrief Sint-Gregoriusvereniging in het Bisdome Haarlem-Amsterdam; december 2011)

Op bedevaart

Laatst ben ik met mijn man naar Frankrijk op vakantie geweest. En hoewel de definitieve eindbestemming het Loire-gebied vlak onder Parijs was, moest er toch nog even een tussenstop gemaakt worden. Want aangezien

we naar Frankrijk gingen, konden we het volgens mijn man (die organist is) maar beter goed doen en daarom Parijs even aandoen.

Nu denkt iedereen waarschijnlijk: 'ah..., wat romantisch, Parijs!' Maar mijn man gaat niet naar 'de stad van de liefde' voor een beetje romantiek. We gingen (natuurlijk) naar Parijs omdat deze stad een bedevaartsoord is. Voor organisten dan. Want als je met een organist naar Parijs gaat, dan MOET je naar de St. Sulpice.

Orgel St. Sulpice, Parijs

De St. Sulpice is zowieso voor veel mensen een waar bedevaartsoord. De kerk mag namelijk na het verschijnen van het boek van Dan Brown (de Da Vinci Code) op een enorme belangstelling van toeristen rekenen. Een groot (en belangrijk) gedeelte van het boek speelt zich in deze kerk af. Maar organisten trekken al ruim een eeuw naar deze kerk. En hun doel is niet de beeldvorming van het spannende verhaal, maar het orgel van deze kerk. Het orgel dat Het Mooiste Orgel Van De Wereld zou moeten zijn. En dus gingen ook wij op zondagmorgen naar de Mis om Het Mooiste Orgel Van De Wereld met eigen oren te beluisteren.

Nu ben ik al vaker in de kerk geweest en was het beluisteren van het Cavallé-Coll orgel geen nieuwe ervaring voor me. Ik ben ooit eens naar een concert geweest van Pierre Pincemaille (volgens mijn man een beroemde Parijse organist), en was bij binnenkomst bijna gestruikeld over een woud van statieven (die verschillende mensen, die van heinde en verre waren toegestroomd hadden neergezet). Op deze statieven waren microfoons bevestigd die al dit moois moesten vastleggen. Tijdens het donderende geraas van een symfonie van Widor zaten alle luisteraars met uitgestreken gezichten te luisteren en de geluidsmeters van hun DAT-recorders te controleren, terwijl de muizen even verderop door de kerk trippelden. En tijdens dat concert ondervond ik: het is inderdaad een mooi orgel dat er imposant uitziet en nog beter klinkt.

Toen we de kerk binnenkwamen, was het er nog leeg. Hier en daar zaten wat mensen en aan de vele reisgidsjes te zien, ook toeristen. Wij namen plaats halverwege de kerk. Dicht genoeg bij het altaar om de Mis te kunnen volgen en ook nog dicht genoeg bij het orgel om de hemelse klanken op te kunnen vangen. We gingen op de stoeltjes zitten en keken observerend om ons heen. Opvallend was dat er twee soorten mensen binnenkwamen. Allereerst de mensen die iedere zondag naar de Mis kwamen. Zij kwamen al knielend en kruizen slaand de kerk binnen en wandelden naar voren, zodat ze goed de gebeurtenissen vooraan konden volgen. De andere groep ging achterin zitten. Dat waren overduidelijk de orgelliefhebbers. Zij kwamen immers voor het orgel. Tussen deze twee groepen gaapte een enorme kloof van lege stoeltjes. En daar zaten wij, totdat de priester de mensen achterin begon aan te manen naar voren te komen om meer van de Mis en het kleine kerkkoortje te kunnen meemaken. Wij gaven gehoor aan zijn oproep en mengden ons onder de parochianen. De rest bleef halsstarrig in 'ik luister naar het orgel'-houding (dat is: met de benen over elkaar geslagen, één arm voor de buik alsof je je armen over elkaar wilt slaan, maar de andere arm rust met de elleboog op de ene arm en ondersteunt het gezicht. Meestal is de hand van die arm in een soort vuist gebald, en wijst de wijsvinger langs de neus (zie foto) achterin de kerk zitten).

Na de Mis is het doorgaans tijd voor de koffie en taart in een naburig café. Maar niet voor de orgelliefhebbers. Want na het laatste stuk is er de mogelijkheid om nóg een Mis bij te wonen (waar overigens vaak ongeveer hetzelfde gespeeld wordt). En dan is het ook mogelijk (en daar komen de meeste orgelliefhebbers voor) om naar boven te gaan om de speeltafel (zie foto) te bezichtigen. Iets dat zo te merken, nogal in trek was. Halverwege het laatste stuk (vijf minuten voor twaalf), ontstond er zelfs een aardige file voor het kleine deurtje, dat naar de orgelzolder leidt. En om twaalf uur was

het dringen om naar boven te gaan. Want met mij gingen zo'n vijftig orgel-
liefhebbers (dat waren overigens vaak mannen) gewapend met foto toestel
op pelgrimage langs de Heilige Speeltafel van Het Mooiste Orgel Van De

Wereld om daar oog in oog te staan met de bespeler,
de legendarische Daniel Roth.

Met z'n allen beklommen we het smalle trappetje naar
boven. Om daar in groepjes van drie door een heuse
deurwachter (echt waar!) doorgelaten te worden.

Intussen werden er al hevig foto's gemaakt, terwijl er
nog niets te zien was. Maar ja, dit maak je toch maar één keer in je leven
mee?? Na ongeveer tien minuten mocht ook ik het heiligdom van Daniel
Roth betreden en schreed ik in een lange rij langs de speeltafel. Om dan
een foto te maken en heel snel weer door te lopen. Ontgoocheld liep ik de
trap af naar beneden en trof beneden mijn man (red. Jeroen Pijpers) die
weer (dit keer achterin de kerk) was gaan zitten omdat hij voor de muziek
kwam. Al met al een interessant uitje. Want met dit bezoek aan dit
legendarische orgel, is maar weer bevestigd wat ik toch eigenlijk al wist.
Dat orgelliefhebbers soms toch een eigenaardig volkje kunnen zijn en voor
wie nu een zelfde soort ervaring wil meemaken: u weet waar u moet zijn).

Irma Pijpers-Hoogendoorn